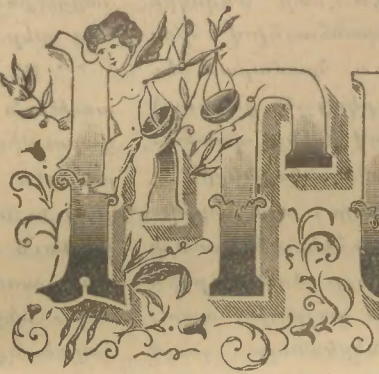

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՊՈՒԼԱՐԻՍ
Տարեկան . . 12 ծր.
Վեցամսեայ . . 6 "

ՍՐՏԱՍԱՀԱՆ
Հրկու թիւ մէկ ծրարով
Տարեկան . . 14 ծր.
Վեցամսեայ . . 7 "

ԱՄԵՐԻԿԱ
Տարեկան 2.60 ծրար
Վեցամսեայ 1.50
Կ Ա Ն Ն Ի Կ

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն Ե Ի Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒ Ի ԱՄԵՆ ԶՈՐԵՓՇԱՐԹԻ ԵՒ ՇԱՐԱԹ

Հ Ա Ս Յ Ե

Rédaction du journal

„Iraouunk“

VARNA (Bulgarie)

Редакция

на ВѢСТНИКЪ

„Иравункъ“

ВАРНА

Գրութիւնք եւ
լեւ տրութիւնք

ՍԶԳՍՅԻՆ ԵՐԿՈՒ ՆԱԳԵՐԸ

Վաղուց, զեմովեան սուրբ պէս, եկեղեցապատկան կալուածներէ զբաւման պատահականութիւնը կ'ստեղծէր ինչ իրանքի Հայրապետութեան գլխին:

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսները, զեռ շատ կանուխ, զպրոցների փակումից ու նրանց եկամուտների զբաւումից առաջ, զիտէին որ այդպիսի պատահականութիւն, վաղ թէ ուշ, կարող էր գալ կապարի ծանրութեամբ ընկնելու հայրութեան կուրծքի վերայ: Այդ մասին անգէտ չէր հասնել ինքը, հայ ժողովուրդը, զոնէ իւր ընդհանրութեան մէջ, իսկ զպրոցների փակումից յետոյ: Բարեցործական եւ Մարգարեական ընկերութիւնների խափանումը եւ նրանց ինչքերի յափշտակութիւնը այլ եւս ոչ մի տարակոյս չէին թողնում այն բանի մէջ որ ազգին անկապտելի իրաւունքը հղող նուիրական կալուածները չպիտի ուշանային կրելու միեւնոյն շարքադրութիւնը: Հարուածը, ուրեմն, — կատարեալ պետական հարած — որքան էլ ծանր, ուժեղ եւ ցնցող, բոլորովին անպատելի չէր սակայն: Նա հանդիսանում էր որպէս անխուսափելի եւ ճակատագրական հետեւանք ուսական ներքին պետական քաղաքականութեան հիմնաքար զարծած ձուլման, ուսուցանման ընդհանուր ոգուն, որին ենթարկուելու զօրադրութիւնը ունին, մեզ, հայերին հետ, նաեւ բազմաթիւ ուրիշ ազգեր ու ցեղեր, նա էտապներից (կայան) մէկն է — ոչ վերջինը բարեբաղդաբար, որով ընթանում է ուսական այդ ձուլող քաղաքականութիւնը յարաբար, ծանր, աստիճանաբար, բայց անդադար:

Հայերը, կրկնում ենք, բոլորովին էլ անպատրաստ չէին ստանալու, իրանց թիկունքից, ուսական արսուղիսիզմի այդ նոր հարուածն էլ:

Մի բան, սակայն, որին գուցէ կարելի չլինէր կամ, ճիշդ, ամենեւին ցանկալի չլինէր սպասել, այդ այն է որ այդ հարուածը գոյիս է հայրութեան զլինին ճիշդ եւ ճիշդ այն ժամանակ, երբ սա, մի ուրիշ արսուղիսիզմի հետ — տաճկական բռնապետութիւնը — կուրծք առ կուրծք, մարմին առ մարմին, մահու եւ կեանքի պայքարի բռնուած, գերմարդկային ճիգեր է գործ դնում աւարտելու, վերջնականապէս գլուխ բերելու իւր ազգային պատմական առաջին մեծ սխալ — տաճկահայ տարրի ազատագրութիւնը տաճկական Հայաստանի մէջ, տաճկական լուծից:

Ձարերի մասնադական ալիսակ քաղաքականութիւնը, որ պատրաստ է ի հարկին եւ կարմրի փոխուելու, սրանից աւելի յարմար լուծ չէր կարող ընտրել ուսանայի նկատմամբ իւր ներգաւթը հաշիւները առաջ տանելու համար: Ստուգապէս, մի մեծ, մի անդին ծառայութիւն է որ դալիս է մասնադական ալիսակին խաղաղութեան ձիւնին բերող կարգը կարմիր Սուլթանին, տաճկահայ կիսաւարտ միացած դատի կողքին բանալով, ստեղծելով ուսական դատը: Երկու միացութիւնը լաւ են հասկանալով միմեանց: Երկու միացութիւնը փոխադարձ ծառայութեան են գալիս միմեանց: Բայց մենք համոզուած ենք, հայրութիւնը չի բռնուի այդ խաղի մէջ: Նոցա գոյութեան կողմից այդ կրկնակի ճգնաժամի մէջ, նա կը լինի կրկնակի ընդհանրական ընդհանրութեան ծառայութեան վերայ: Մենք համոզուած ենք, նա չի ունենայ անմտութիւնը՝ զոն բերելու իւր գոյութեան դատը, կոխ բանալով միացմանակ երկու տեղի վերայ եւ երկու տեղի վերայ էլ դիմելով ապահով եւ անկախութիւն պարտութեան:

Նախորդ մի յօդուածով, խոսելով ուսական ձուլող քաղաքականութեան մասին եւ զնկելով ուսական տարրի կորստեան վտանգը որպէս տրուած, որպէս յայտնի իրողութիւն, այն եղբայրացութիւնը կանխեցինք թէ ուսական խնդրի լուծման բանալին չէր գտնուում ուսական Հայաստանի մէջ, այլ՝ տաճկական Հայաստանի մէջ:

Մենք ասացինք նմանապէս, միեւնոյն յօդուածում, որ մեզ համար բռն խնդիրը, որի վերայ զլուստորապէս պիտի ծանրանար, պիտի կեդրոնանար հայկական ուշադրութիւնը, եկեղեցապատկան կալուածների պաշտպանութիւնից աւելի եւ նրանից այն կողմը գտնուող ուսական կլանող քաղաքականութիւնը: Երբ ուսական հարկաւոր էր, անհրաժեշտ էր, միանգամ ընդմիջող լուծած լինելու համար ամեն խնդիր, որ որեւէ առնչութիւն կարող է ունենալ ազգային գոյութեան խնդրի հետ, բերել արմատական, հիմնական լուծում, հարկաւոր էր պաշտպանելու արմատականապէս նոյն իրաւունքաւորութեան քաղաքականութեան դէմ, հարկաւոր էր վերջնական պաշտպանել, ապահովել, ուսական սահմաններում, նոյն ինքը, ազգային գոյութիւնը, զննելով նրան այն ազատ, այն անկախ պայմանների մէջ, որոնք կազմում են այսօր սմբողջ հայրութեան ամեն նորեայ իղձն ու բաղձանքը, ներկայ հանգամանքներում, մասնաւորապէս

եւ ուղղակի տաճկական Հայաստանի համար:

Արդ, սրն է խնդրի այն արմատական, հիմնական լուծումը, եթէ ոչ՝ ոչին ինքը, կազմակերպուած, հաւաքական ապստամբական ոյժը, որը հարկաւոր կլինի հանել, ի հարկին, ուսական նմանօրինակ հաւաքական գիտնուած ոյժի դէմ: Բայց այս միջոց կարելիութիւնն է — ոչ, ի հարկէ:

Խնդրի վերայ այս գործնական տեսակէտից նայելով մենք, որքան էլ ուրախ էինք տեսնելով ուսականների այս անգամ համարձակ խիզախիլը կայսերական ուկազի դէմ եւ ազգային իրաւունքների ի պաշտպանութիւն երեւան բերած միջոցն անձնադուրսութիւն տանող ապստամբական ոգին, որով գիտցան այնքան արիւթեամբ նետուել կոզակների սու խնդրի առաջ, չէինք կարող սակայն անձկութեամբ ու տանջող մտահոգութեամբ չլիտել հետզհետէ բարձրացող զօգնութեան ալիքները: Մանաւանդ մենք չէինք կարող հասկանալ այն ձայները, որոնք իրօք գտնուեցան եւ որոնք կուզենային իրերին տալ այն համեմատութիւնը, որը չեն կարող տանել անկարելի ծայրայեղութեան, յենուելով դրա համար նոյն իսկ ազգին մէջ արդէն կազմակերպուած եւ գոյութիւն ունեցող լեզափոխական յայտնի կուսակցութիւնների վերայ:

Մենք կարծում ենք որ այդպիսի ձայներ, որոնք կարող են սրբարանալ անկեղծ հայրենասիրութիւնից բղիթող զգացումների առաջ, նրանք, սակայն, գաղապարտուած են խոհել մութեան, իմաստութեան եւ նոյն իսկ ամենահասարակ առողջամտութեան առաջ:

Հասցնելով իրերը այն ծայրագոյն աստիճանին, որը մենք ոչ մի կերպով չէինք ցանկանայ, մենք համոզուած ենք որ ոչ մի դրական օգուտ ձեռք չբերելուց զատ, ապահով վիժման պիտի ենթարկուին երկուքն էլ, թէ՛ Ռուսահայ դատը եւ թէ՛ տաճկահայ դատը:

Մենք կարծում ենք որ ներկայ պայմաններում, որոնց մէջ գտնուում է ընդհանուր հայրութիւնը, սիզգայնապէս դրուած մի հարց կայ միայն, որ կարող է իւր դրական լուծումը ստանալ, այդ՝ տաճկահայ ազատութեան հարցն է: Ազգութեան բոլոր մասերը ալի հարցին պէտք է նո իրեն իրենց բոլոր մտաւոր, բարոյական, նիւթական եւ ֆիզիկական կարողութիւնները: Եւ ուսականից, որոնք Ազգութեան իւրաքանչեւ մասն են կազմում, գուցէ նոյն իսկ ամբողջութեան կէսը, պէտք է լաւ հասկանան

որ իրենց աջակցութիւնը, դրուած հայկական խնդրի լուծման, գուցէ նոյն իսկ, առանց չափազանցութեան առանց որի ոչ պայմանն է: Հետեւաբար, կովկասեան այն գեղեցիկ շարժումները, որոնք արդէն սահմանեցնող չափեր ստացան, որքան էլ մեր սրտերը լեցնեն ազգային անձնասիրութեան զգացումով, չպէտք է սակայն մոռացնել տան նրանց այն առաջին պարտականութիւնը, որը ունին հանդէպ իրական եւ դրական հողի վերայ կեցած եւ այժմեական ունեցող միակ կարեւոր դատին — տաճկահայ դատը: Այս վերջինը լինելու է ընդհանուր հայրութեան համար հարցերի հարցը:

Բոլոր միւս հարցերը տեղական, զասկարագային, հատուածային, պէտք է լուծն նրա առաջ: Նա ինքն է որ առաջ պիտի անցնի եւ զառնայ ներկայ հայ սերնդի համար ազգային քաղաքականութեան ընդհանուր յատկագրի, որի վերայ հետզհետէ, սերնդից սերունդ, պիտի գայ չինուելու ընդհանուր ազգային չէնքը:

Կլկնում ենք, ուսականների մէջ ինքնաբերաբար սկսուած շարժումները չպէտք է ստանան այնպիսի բնաւորութիւն ու ծաւալ, որ նրանցից վնասուի ինչ՝ ինքը, ուսական դատը, եւ թէ՛ այն դատը, որ յայտնի է աշխարհի առաջ աշակերտ խնդրի անուանով: Առաջինը պէտք է անպայման տեղի տայ երկրորդին:

Ու երբոր, մի օր, — ախ, այն օրը — հայրութիւնը երջանիկ բազմող ունենայ իրականացած տեսնելու հայկական բարձունքների վերայ այն երազը, այն իղէալը, որի համար տուած ամեն կարգի զոհերը չափ ու սահման չունեն, այն օրը, մենք կարծում ենք, մենք համոզուած ենք, կ'ստեղծուի ուսական գոյութեան խնդիրը իւր լուծման դրական ֆազին մէջ:

Ազատ Հայաստանը, այն ժամանակ, կապահովէ, բարոյապէս՝ անմիջական կերպով, ֆիզիկապէս՝ յաջող հանգամանքներում, ուսական գոյութեան դատը եւ կ'լուծէ այդ խնդիրը դրականապէս:

ՀԱՅԱՆԱԿ ԽՈՆՉԱՊՈՂԻԱՆ

ԴԱՇՆԱԿԻ ԴԱՍԵՐ

Ամենանոր դիւրուսոյց մէթօտով: Դիմել կէսօրէ վերջ ժամը 2-6 Հաճի բանաժոյի մօտ Ռատինա փողոց թիւ 9

ՔՈՒԷԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

Վարը գրուած հանրագրութիւնը կիրակի օր կատարուած ընտրութեան(?) պարագաներուն ճշգրիտ նկարագրութիւնն է : Բանաւայ, թաղական, վարդապետ եւ սատակ-խմբագիրը իրենց բոլոր հետեւորդներուն հետ տասը օր պիտի ցորենի բերք տնտեսութիւններով ու հազար ու մէկ խարդախութիւններով իրենց վաշխառու-քանտրտային յաջողեցան հազիւ 220 քուէ շահեցնել այն ալ՝ գրեթէ առանց բացառութեան՝ անգիտակից մարդոց անունով :

Մինչդեռ նոյն օրը եկեղեցւոյ բակը ներկայ եղող մաս մը ժողովուրդը միայն 20 վարկեանի մէջ 238 ստորագրութեամբ բողոքագիր մը կը գրէր պատրաստել ու վարդապետին մատուցանել քուէատուփը բացուելէ առաջ : Իսկ վարի հանրագրութիւնը 800-ի մօտ ստորագրութեամբ կը ձօնանայ միայն մէկ օրուան մէջ :

Այս թիւերը ցոյց կուտան վերի խմբակին ամօթալի պարտութիւնը եւ մեր պաշտպանած դատին ժողովրդականութիւնը ու յաղթանակը :

Յատկանշական է նաեւ այդ անորակելի խմբակին եկեղեցին ու զարժանար քորանոցի վերածելու ցածութիւնը, մինչ անպին, այս օրերու մէջ, օտարի ունեւորութեան դէմ ամբողջ հայութիւնը կը մարտնչէր կողմէ քուէատուփը գրեթէ անհաղթելու սուբստիտուտ :

Այլ եւս այս խմբով վառնային հայութիւնը վերջնականապէս ճանաչուեալ մեր ընդդիմադիր խմբակին սեւ ոգւոյն զազիր պատկերը : Իսկ վարի հանրագրութիւնը կոչուած է ամբողջ հայութեան ճանչցնել դանի որուն վրայ այս անգամ առաջնորդ ընտրուելու անհղին բոլորած վեղարուար մըն ալ բարգուցեցաւ, եւ այս այն վեղարուարն է կըսեն, որ Պանդարի գէպքին օրը Ղաւթիոյ եկեղեցւոյն դռները կը գոցէր ապաստան փնտրող ժողովուրդին երեսին, թողլով որ սա եղբարկուի պաշտպանութեան եւ զօրքերու հարուածներուն :

ՊԱՏՃԻՆ ՀԱՆՐԱԿՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՄԵՆԱՊԱՏԻ
Ս. ՊԱՏԻՍԻՍԻՍԻՍ
ԱՅԳ. ԿԵԴՐՈՆ. ՊԱՏԿ. ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ

Պուլկարահայոց Ազգ. գործերը բարեօք ուղղութեան մը տակ դնելու բաղձանքով ըստ հրահանգի Պատրիարքարանից Առաջնորդ մը ընտրելու նըպատակաւ ինչպէս Պուլկարիոյ ուղիք քաղաքներ նոյնպէս եւ վառնան պատգամաւոր նշանակելու համար յատկացուց իր ընտրելիները եւ անցեալ ամսոյ 23ին որոշուեցաւ կատարել քուէարկութիւնը սահմանադրութեան օրէնքի համաձայն : Առաջին անգամ բացառական կանոնութիւններ պատճառ դարձան յետագիւր ընտրութիւնը : Ուստի եւ աւագներէց Տ Մարտիրոս քահանայ իր նախագահ լինելով, ժողովին իր անկարողութիւնը տեղեկագրեց Պատր. Փոխանորդ հօր, որը գալով ինքստանձնեց այդ գործը եւ որոշեց կատարել ամսոյ 21ին :

Հակառակ ինչի, ժողովոյ մը միաձայնութեամբ պատրաստած եռանուն ցանկին թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն Սարգիս Գաբրիէլեան ինքնակոչ թիկնածու ներկայացաւ, եւ քուէի մեծամասնութիւն ունենալու համար գիմեց ապօրինի միջոցներու, որուն գլխաւոր սատարները դարձան քաղաքի քահանաներն Տ. Սարգիս Ղարապետը եւ

քանի մը արքանականներ : Նոյն պատրաստեցին քանի մը ցանկ մը ընտրողներու, որուն մէջ ամենէն մեծ տեղը գրաւած էին կարգ մը անգիտակից մարդիկ :

Ընտրութեան համար նշանակուած օրէն առաջ, ընտրութիւնը հանգստեւ օրինաւոր սահմանի մէջ կատարուելու փափաքողներ հետզհետէ վերածննդ Գաբր. Փոխանորդ Ս. հօր եւ խնդրած որ ապօրինութիւններ չը կրկնուելու համար քաղաքի պատուաւոր ազգայիններէ լինոր. ժողով մը կազմուի, վասն զի արեւմտեան աշխարհէ չէին վերադառնալ Սարգիսի եւ ուրիշներու շահատակութիւնները, որոնք գրեթէ ցերեկին խառնած անգիտակցութեամբ փողոցէ փողոց, տունէ տուն, խանութի խանութ կը շրջէին եւ կրեմնի խոտուածով, երբեմն ալ սպառնալիքի տալ կը սահեցնէին կանխաւ ինքնին թիկնածու եղած թաղ. Խորհուրդի անդամին անունը կրող քուէթուղթերը :

Հակառակ ժողովուրդի խաղաղասէր զգացումներուն եւ օրինապահութեան նախանձախնդրութեանը ցուց տալով ինքնին հարկ էր լինար. ժողովոյ անդամը մեծամասնութեան ներկայութիւնը :

1) Քուէատուփը կը գտնուէր միայն լինար. ժողովի մէկ անդամին եւ ինքզինք քանի մը ընտրող թաղականին ու իր աներով ներկայութեան : մինչդեռ ըստ օրինի հարկ էր լինար. ժողովոյ անդամը մեծամասնութեան ներկայութիւնը :

2) Ըստ յայտարարութեան լինար. ժողովոյ շարքի օր ցորեկուան ժամը 11ուկէս որոշուածէր արձանագրուելու մինչդեռ նոյն օրը մինչեւ կէս գիշեր յիշեալ ինքնակոչ քանտրտան տէրտէր ու լուսարարը տունէ տուն պտտեցնելով անգիտակից մարդոց անունները արձանագրել եւ իր անունը գրուած քուէթուղթեր ցրուել կուտար, ընդհակառակը գիտակից մարդիկ ցերեկը իսկ մերժուած էին :

3) Պատանխնդու քուէթուղթեր արուած են, մինչդեռ իրենց գործիք չեղող 27—28 տարեկան երիտասարդներ իրր անչափահաս մերժուած են :

4) Հանրաժողով մարդոց նամակներ գրեթէ զրկուած չեն, եւ ոչ ալ ներկայացողներու տրուած, որովհետեւ գիտելի թէ անոնք իրենց թիկնածուին քուէ չափի տային : մինչդեռ միւս կողմէն անգիտակից եւ պարզամտ մարդիկներ փնտրուած են թաղէ թաղ ինքնատիրէն ընտրելին : որպէսզի թէ արձանագրեն եւ թէ քուէ տան :

5) Ընտրողներ արձանագրուելու եւ նամակներ ցրուելու դործը փոխանակ ըստ որոշման լինար, ժողովոյ նշանակուած հսկողի ձեռքով կատարուելու իսկ ինքնատիրէն, նոյն տէրտէրի եւ լուսարարի միջոցաւ կատարուել տուած է, որոնց զեղծութիւնը առաջին անգամուս ալ հաստատուած են :

6) Նամակներուն հսկելու համար լինար. ժողովի կողմանէ կարգուած անձը խարդախութիւններու ակնհաս տես ըլլալով հրապարակաւ բողոքած եւ յետ քաշուած է :

6) Պատուաւոր մարդոց մերժուած է հօր կամ եղբոր քուէի նամակներ յանձնել, մինչդեռ թաղական քանի մը մէկ կամակատարին ձեռքով քանի մը անունով նամակներ ցրուել տուած է :

7) Երկու հարիւրէն աւելի նամակներ ծանօթ անձնաւորութիւններու գիտմամբ չեն բաժնած, դիտարկով որ անոնք թաղ. քանտրտային չափի տան իրենց քուէները :

8) Առանց լինար. ժողովոյ գիտութեան ստիկաններու եւ հրէջ զինուորներու

խումբեր հրաւիրուած ըլլալ, ինչպէս ժողովուրդին նոյնպէս լինար. ժողովին արդար զայրոյթի պատճառով հինգ անգամներ միահամուռ հրաժարած եւ քուէարկութեան ներկայ չեն գտնուած նոյն պահուն զրկելով իրենց պատճառանալ գրաւող հրաժարականները :

Ամեն. Սրբազան հայր, այս ապօրինութիւնները, զեղծութիւններ եւ օտարի ծանկութեան հրաւեր ժողովուրդին ընդհանուր եւ բոլոր զայրոյթի պատճառեց եւ բոլոր ներկայները, շուրջ 600—700 ընտրողներ զգուսնօք հրաժարեցան այդ ամօթալի քուէարկութեան մասնակցելէ եւ մէկ մասը անմիջապէս բողոքագիր մը պատրաստելով, 238 ստորագրութեամբ ներկայացուց նախագահ հայր սուրբին, քուէատուփը բացուելէ առաջ, խնդրելով որ զեղծութիւնները, եւ ազգային արժանապատուութեան վերադարձը ի նկատի ունենալով քուէարկութիւնը յետագէ, քանի որ ընտրողներու եւ քուէարկողը վերջիշեալ պատճառներով կը մերժէ մասնակցել : Յաւանք է ըսել թէ Տ. վահան վարդապետ գոնէ հաճութիւնը չէ ունեցած ալ հանրագրութիւնը ներկայ եղող լինար. ժողովոյ միացած երեք անգամներուն կարգաւոր, եւ այսպէսով ժողովրդեան աղաք բողոքի ձայնը լսելու :

Արդ, Սրբազան հայր, ներքոյ ստորագրեալքս՝ որ վառնայի ընտրողներուն ստուար միծմարանութիւնը կը կազմեն, ներկայիս կը դիմեմք Ձեր քաջ արագութեամբ միջոցաւ Ազգ. կեդր. Պատկ. վարչութեան, խնդրելով որ հաճի նկատողութեան առնել մեր սոյն արգար բողոքը եւ փութալ հրամայել Տ. վահան վարդապետի որ չեղեալ ն՝ առէ ամսոյ 21ին կատարուած ապօրինի եւ ամօթալի քուէարկութիւնը ու ձեռնարկել նոր եւ օրինաւոր ընտրութեան : վստահ ըլլալով որ այս միջոցաւ միայն կարելի է ապահովել աղեղոյս ազգային հաստատութիւնները :

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՊՈՒԿՐԻՇ, 19 սեպտ.

Կրթական նախարար եւ Եկեղեցւոյ պատկան կարուածոց տեսչութիւնը նոր ձեւեր կը թափեն հայ եկեղեցւոյ կալուածները գրաւելու : քանի մը օրեր միայն կայ որ ազգային զարգող անվաւեր եւ ապօրինի ճանչնալով, Հոգաբարձութեան ծանուցագիրը զրկուած է կատարութեան կողմէ :

Հոգաբարձութիւնը կրթական նախարարութեան դատի կոնչուած է այս օրեր : Եթէ եկեղեցւոյ եւ վարժարանի պաշտօնեայք զփոխութիւն արտայայտեն, նախարարութիւնը պիտի գոցէ զպրոցի եկեղեցին, ընակամարար նաեւ ազգային ղեկավարութիւնը ստանձնելով յամենայնի (զոր չեմ յուսար) : Ինչ պիտի ըլլայ արգելք այժմեան վարժարան յաճախողներու վրեժով, ոչ ոք չի մտածեր մանկան : «վարժարան չունինք» մըն է կերթայ, եւ եղանակ ալ տապալելու ձեւեր կը թափուին : յանուն արգար մանկան եւ իսկ Ստանուոյ, դատէ՛ ընդհանուր, ո՛ր կերթայ Պուլկարի հայ գաղթականութիւնը : մեր կրթիք յազմեցնելու համար չենք խնայեր նոյն իսկ մեր անմեղ զաւակաց արեւմուր :

Դպրոցը աշակերտով դպրոց կըլլայ, եթէ ծնողք դպրոց չի յղեն իրենց զաւակները եւ ապա չը պահանջեն պարտ ու պատշաճ լինելը ըսած կըլլան : չէ՞ մի որ զանապուհացած կըլլան անոնց ճակատագիրը ու թշուառացուցած : Այս է աղեղոյս ընթացքը :

Եկեղեցւոյ խոփութեան խնդիրը հարցաքննելի դատաւորին առջեւն է այս օրեր :

* * Անցագրի համար ստակալի խրատութիւն մը հանած է ուսմէն կատարութիւնը Պուլկարներու եւ Հայերու գէմ մասնաւորապէս, առնցմով լեցուն են բանտերը անցագիր չունենալուն պատճառաւ : Թուրք հիւպատոքը առանց 10-20 ֆր. առգանք առնելու անցագիր չտար, ներկայիս եւ հալածանք :

Ուրախ ենք թէ հպատակութեան վկայագիր չունեցող խումբ մը հայեր բանտէն ազատ արձակուեցան տեղւոյս հայ դասախօս Պր. Յ. Պրիպրեանի միջնորդութեան շնորհիւ :

ԽԱՄԳԻՒՂ, 16 սեպտ.

Եւրոպական Թուրքիոյ ամենէն մօտիկ այս քաղաքը հաստատուած են 20 տունէ բաղկացած հայեր, որոնց մեծագոյն մասը Ս. Պոլսէն գաղթած են : Սրտի անհուն խնդրածով մը կը պարտաւորուած ըսելու թէ տեղւոյս այս փոքրակիւ գաղթականութիւնը պատուաւոր դիրք մը գրաւած է հանդէպ Հրեայ, Յոյն, Թուրք եւ Պուլկար ազգայնականութեանց, եւ՝ իր սոսմային յատկանշական շնորհիւ՝ ձեռք բերած է ժամագործական, ոսկերչական ու երկաթագործական արհեստները : Բոլոր քաղաքին մէջ երկու ոսկերիչ կան, երկու ժամագործ եւ երեք երկաթագործ : ամենքն ալ հայ են : Իրաւ է թէ մէկ քանի օտարազգի երկաթագործներ կան, բայց հրապարակը նորէն մերտններուն է : Հրեաներն, ինչպէս ամեն տեղ, հոս ալ գրաւած են առեւտրական հրապարակը : Հայ ըլլալով միայն երկու հոգի հաճախակիութիւն ունեցած են այդ մօտեկալական էնթրէրներով օժտուած ժողովուրդին հետ մրցելու : Յոյններ, որոնք քանի մը տունէն կը բաղկանան, իրենց պապենական բարի ու սիրելի սովորութեան համաձայն, գինեպանութեամբ ու նպարավաճառութեամբ կը զբաղին : Կը պատմեն թէ այս տարաբաղ Սուլթանի սիրականներն եկեղեցի մը ունէին քաղաքի ամենէն զեղեցիկ տեղը՝ Ս. Հրեշտակապետ անունով, զոր պուլկար հասարակութիւնը գրաւած է, առարկելով որ իր ճակտի քրտինքը հան թափուած է եւ իր արիւնն անոր սեմերու վրայ դե՛ռ շատ թարմ մնացած է : Ասիկա առջիկ տուած է ներքին անհաշտ ատելութեան մը զոր չեն կշնար մոռնալ եւ անշուշտ կը սպասեն որ իրենց բարեխնամ Սուլթանի զօրաբանակը գայ ու այդ օրը լուծեն յիշմոխն : . . . Ա՛խ, Աստուած իմ, ի՜նչ բանք սա անպատկառ Յոյններուն : Դե՛ռ երէկ էր, ուր Թեալիացի Յոյն կինը պղծութեանց ու անպատուութեանց չափկը վրայէն կը նետէր . . . Ի՜նչ շուտ մոռցան . . . :

* * Սահմանադրութեան ամեն օր արտակարգ լուրեր կը հասնին : Բաղքին մէջ շատերու խանութի փակուած կը մնայ, որովհետեւ պատերազմական նախարարի որոշման համաձայն բոլոր պահեստի զօրքերը զէնքի տակ առնուած են : Ասիկա ծանր հարուած մը հղած է առեւտրական հրապարակին եւ ամենուն արդին մէջ վախ մը ձգած է մօտալուս պատերազմի մը : Շարքի օրերը տեղի կունենար թագաւոր, ուր կը թափէին չիմակայ գեղերէն բաղաժիթ գեղացիներ եւ բաւական առեւտուր կընէին, փոխանակելով իւր, հաւկթեւ ալյոն կարկուր ու տեղիներն :

Է՛հ, այս ամենուն մէջ տուժողը

գարձեալ նկերական աղքատիկ ու գրեթէ իր արհեստի ձեռք բերած օրապահիկով՝ ապրող դասակարգն է։ Անգին աղան իր գրամարկդն ունի, խամբան՝ իր կալուածներու պատկառելի հասոյթն։ Իսկ Չօրպանին՝ իր մըլոտած կլորիկ օսկերեղու կոյտը։

Ձր մոտեմ յիշատակելու թէ անդուստի տարբիկ գաղթականութիւնը կարօտ կը մնայ եկեղեցական ու հոգեւոր միակերպութիւններէ։ Շատ րաբի պիտի ընէր Պուլկարիոյ Պատրիարքական Փոխանորդ հայրը, եթէ հրամայէր մօտիկ հայաշատ յաղաքներէն միոյն պատ. թաղականութեան որ սաւրին երկու անգամ քահանայ գրկելու չնորհն ընէ։

Բարեբաղդաբար, այս տարի երկու անգամ ըլլալով Սլովէնի տէր Վաղրեանի Գահանայ տէր Մինասեան կանչուեցաւ։ Առաջին անգամ Տիար Գ. Ա. Էփրեմեանի դատել մկրտութեան առթիւ. իսկ երկրորդ անգամ՝ Տ. Արմէն Շիւսանեանի ամուսնութեան։

Տէր Վաղրեանի հայրը չափազանց սիրելի դարձաւ անդուստի գաղթականութեան, որովհետեւ կարող մը բնոյի ու չահանել քահանայներու նկարագիրը չունեցաւ։

Բայց ցաւ ի սիրտ կը յայտարարենք թէ այդ կարգի երիտասարդ քահանայ մը չատ հետու անդ մը կը գտնուի եւ հետեւաբար, անդուստի գաղթականութիւնը չկրնար անոր ծախքը հոգալ ամեն ատեն, որովհետեւ ունի ծանր բեռ մը իր ուսերուն վրայ. այդ բեռն իր վարժարանն է։

Ո՛հ, կը մտածեմ թէ ի՞նչ դժբաղդութիւն պիտի ըլլար, եթէ եկեղեցի մըն ալ ունենայինք, հետեւաբար՝ Տէրաւորի, Ժամակոչի, Թաղականութեան, օրի աւու հոգաբարձութեան եւ «Դիր մեղս ի վերայ մեղաց» Առաջնորդական պատգամաւորի մը խնդիր մը մտնէր մեր մէջ։

Ո՛վ Աստուած, հեռու պահէ մեր քաղաքը գոնէ ստանկ կոկոցներէ։

Լ.ՆՈՒՆԵՑ

ԲՈՂՈՔ ՍՈ ՉԱՐՆ

(ՊԱՏՃԵՆ ԲՈՂՈՔԱԳՈՒ)

—*—

Սո Նորին Վեհափառութիւն Ներքաւ Բ. կայսր ամենայն Ռուսաց

Վեհափառ Տէր,

Եզրպտոսի հայ գաղութը խորապէս զգածուելով հայ եկեղեցւոյ ի Ռուսիա ունեցած ստացուածոց մասին տրուած որոշումէն՝ կը համարձակի յարգանքօք յօսալ Ձեր Վեհափառութեան գնել հետեւեալ բողոքը. հայցելով իր վեհաձեռնութեան լուրջ ուշադրութիւնը այս խնդրոյ նկատմամբ քանի մը նկատողութիւններու վրայ։

Հայ եկեղեցին իր հիմնարկութենէն շուրջ 19 դարերէ ի վեր միշտ ի ձեռն ունեցած է իր բոլոր ստացուածոց վարչութիւնը, այնպէս եղած է միշտ երբ իրենց աշխարհը իր բնիկ տէրերն ունեցած է եւ կամ գտնուած է քրիստոնեայ եւ ոչ-քրիստոնեայ արեւապետութեան իշխանութեան ներքեւ։

Հայ եկեղեցւոյ ստացուածքներն նրուաւորուած են թագաւորներէ, իշխաններէ եւ Ռուսիայ եւ ուրիշ երկրաց մէջ ընկալող զանազան գաւազաններէ. հայերէն, սա էական պայմանաւոր, այդ ստացուածքներն առ յաւէտ կողմէն այս եկեղեցւոյ սեփականութիւնը եւ իրենց մատակարարութիւնը միայն անոր գլխաւորներուն ձեռքը։

Այս պայմանին խտրել պահպանութեան շնորհիւ է որ հայ եկեղեցին այսօր՝ ահա մնացած է իր ստացուածոց իրաց այս վիճակը՝ ստեղծուած ի հնուամեն եւ յարգուած դարերէ ի վեր՝ վերջապէս նուիրագործուեցաւ Ն. Վեհափառութեան երջանկայիշատակ Ներքաւ Ա. կայսեր 1836 թուար 11ին հաստատած մասնաւոր օրէնքով, որու իննբողոք յօդուածը քաղցրեղապէս կը տրամադրէ թէ «Ռուսիոյ Հայ Լուսաւորչական եկեղեցիները իրաւունք ունին անշարժ ստացուածքի ահա ըլլալու» եւ 35րդ յօդուածը թէ «Սիւնօքին իրաւունքն է մատակարարել Հայ լուսաւորչական եկեղեցիներու գոյքերը»։

Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ի Ռուս

սիա ունեցած ստացուածքները, միայն առեւտրայ ժողովրդեան սեփականութիւնը չեն, այլ ի սփիւրս աշխարհի հայ եկեղեցւոյ համօրէն զաւակաց, սկզբունք մը՝ որ նուիրագործուած է նոյն իր յիշեալ օրէնքին 117րդ յօդուածով. որ կը տրամադրէ իւրաքանչիւր շարժական եւ անշարժ ստացուածք՝ որ սահմանուած է այս ինչ կամ այն ինչ հայ եկեղեցիին կամ վանքին, Հայ Լուսաւորչական եկեղեցւոյն ամբողջութեամբ հանուր ստացուածքը կը սեպուի։

Հայաստանեայց եկեղեցին իր հիմնարկութենէն ի վեր անվիճելի կերպով ստացած է իր շարժական եւ անշարժ կալուածները մատակարարելու եւ անոնց վրայ հսկողութիւն ի գործ ցնելու իրաւունքը. Ուստի մեր արտերը կը մոլորեալն երբ կը տեսնենք այսօր որ Ձեր Վեհափառութեան լուսաւոր եւ յառաջնորդաբար իշխանութեան օրով իր նախարարները չեն ուզեր ճանչնալ այդ իրաւունքը եւ կը փորձեն Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ձեռքէն կորզել կրօնի եւ լիզուի միակ ժողովրդութիւնը, եւ ստեղծել նոյն այս ազգին մէջ մեծ մասը՝ որ ի Ռուսիա կը յնակի, միշտ հաւատարիմ գտնուած է կայսերաց եւ անոր կառավարութեան եւ միշտ պատրաստ նոյնիսկ իրենց արեւմտ գիտով անոնց ծառայելու ուսում պետութեան զարգացման համար, ահա այս պատճառներով է որ Հայ ազգը արժանացած է ի մէջ այլոց հռչակաւոր հրովարտական գործ ի լուր աշխարհի եւ իշխողութիւն գարուց երջանկայիշատակ Աղէքսանդր Բ. յոյ կայսրը հրատարակած է 1813 սեպտ. 15ին եւ հռչակած իր երախտագրութիւնը առ ազգն Հայոց անոր մատուցած ծառայութեանց համար։

Այս պատճառներով, ամբողջ հայ ազգը տաքնապի եւ անցկութեան մատնուած, իր յուսալից աչքերը կը յառնողրացեալ եւ արդարաւոր Աղէքսանդր Բ. արժանաւոր յաջորդ Ներքաւ Բ. ի վրայ, խնդրելու համար իրմէ որ բարեաճի, բարձր հրամաններ արձակել առ որ անկէ, եւ անհերք համար որոշումը՝ որու համեմատ հայ եկեղեց

ւոյ կապուածներու մատակարարութիւնն անկէ առնուելով Վայս. կառավարութեան պիտի յանձնուի։ Այսպէսով ամբողջ հայ ազգը Երջանկի պիտի պի ըլլայ իր սիրտը Ձեր Վեհափառութեան նկատմամբ խորին երախտագրութեամբ համակուած տեսլով։

Այն քաղցր յոյսով թէ՛ Ձեր Վեհափառութիւնը պիտի բարեհաճի պարարտաբար հետեւանք առ մեր սոյն խոնարհ եւ արդար խնդրանաց. եւնա

ՍՏՈՐԱԳՐԻ ՈՒՅԻՆՆԵՐ
Գահիրէ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Ուսանող Տէր Թովմէփ կախկոպոս ընդհանուր հրաւեր մը ուղղած է ամերիկայեան ազգայնաց Լուսաւորչական, Պապական եւ Բողոքական, որ ամեն կողմէ պատգամաւորներ զրկեն Փրօփետէս, ուր հոկտ. 3—4 պիտի գումարուի Պատգամաւորական ժողով մը խորհրդակցելու եւ պէտք եղած միջոցները ձեռք առնելու համար Ռուսաստանի մէջ ազգային կալուածներուն գրաւման դէմ։

Ամերիկայի եւ Եվրոպայի Սրբազան Առաջնորդներուն այս անկիւն ցոյց տուած եռանդը ու գործունէութիւնը չնորհաւորելի է, իսկ ուրիշ երկիրներու հայ հոգեւոր պետեր եւ անասրերու իշխանը զատապարտելի է։

ՊՕՍԹՈՆԻ եւ չըջակալի հայ գաղթականութիւնը, ամեն դասակարգէ անխտիր, միմիկ մը կազմած եւ բողոքած են ուսում կառավարութեան անիրաւ կարգադրութեան դէմ։ Եթե անձերէ յանձնաժողով մը կազմուած է որ հեռագրաւ փնտրած է Վեհ. կաթողիկոսէն կամաւորապէս չյանձնել կալուածները, եւ նամակով մըն ալ Ամերիկայի Ռուս. դեսպանին միջոցաւ դիմած է Ձարին ամբողջ հայութեան իրաւունքները չեղեցնելով։

ՌՕՏՈՒՄԻՆԻ Լ. Առեկեցի կը գրեն թէ՛ եւրոպական թերթերու հրատարակած լուրը թէ՛ թուրքերը բազմամիւ հայեր սպաննած են այդ քաղաքի մէջ՝ բոլորովին անհիմն է. ոչ մէկ հայ չէ սպաննուած Ռոտոմիսթի մէջ։ «Դիւղ

ԱՆԴՈՒՆԵՐ...

(ԻՐԱՆԻ ԱՆԴՈՒՆՔԻ ՊԱՏՃԵՐ ՍԵ)

Արեւնի օրերէն ետք՝ Մաթոս Ախպար եկած ինկած էր Պուլկարիոյ կայսրաններէն մին եւ բնուակրութեամբ կը զրաղէր. ահա՛ բոլորը։

Յաղթանդամ, կորովի ու պարթեւ էր հասակով եւ հազիւ երեսունի մօտ տարիք մը ունէր։ Թշուառութիւնը տառապեցուցած էր զինքը, բայց իր արտակարգ նկարագրի համակերպութիւնը շուտով փոխած էր անոր հոգեւոյն մէջ ամեն բան։

Ու Մաթոս Ախպար հեղեղեցի՜ արեւու տակ, քրտինքներու մէջ եւ չարաչար աշխատութեան մը հնթարկուած՝ մոռցած էր իր սրտին ամենէն մօտիկ ազգականները. չէր յիշեր թէ արեւնի, կրակի ու սուրբ մատուած երկիր մը կար իրեն, ուր կին մը եւ երկու սիրասուն զաւակներ թողած էր։

Ո՛հ... Մաթոս Ախպար աշխատած կայսրանին մէջ հանդիպած ըլլալով պուլկար այրի կնոջ մը, կուրանար այս բոլորը։

Պուլկարուհին երկայնահասակ, բաւական զեղեցիկ դիմագծով, խարտեալ ծամրով, նիհար կաշմուածքով կին մըն էր եւ երեսունն անցած կերեւար։

Մաթոս Ախպար քանի մը անգամ անոր դուռն առջեւէն անցնել ետքը, համարձակած էր իր աղաւաղուած զուլկարներէնով սիրտը լեզուն արտայայտել։

Օ՛հ, այրի պուլկարուհին առանց դժկամակելու վրան առած էր օձի շապիկը գոր խարեական սէրը կը հիւսէ, եւ Մաթոս Ախպարին ըսած էր։

— Կրնո՞ւնիմ քեզ հեռանալ ներս, եթէ խոստանաւ ինծի հետ ամուսնանալու. ուրիշ կ'ըստու առեւտրել չիմ ուզեր։

Հայաստանցին այդ պահուն ակամայ աստուած մը զգացած էր իր էութեան մէջ ու երեսակայութեան առջին ունեցած էր կին մը եւ իրիւր զաւակները։ Պատկեր մը զոր աշխարհքին մէջ գտնուած ամենէն անխիղճ ոճրագործ մը չի պիտի յանդգնէր մէկդի հեռացունել։ Գազան մը ի՞նչ գազան է՝ նորէն չի՛ պիտի կրնար անոր վրայ նայիլ։

Հետեւաբար մէկէն ի մէկ չէր կրցած պատասխանել ա՛յն կնոջ, որուն ձայնը կը լսէր։

— Չե՛ս խօսիր, կրնամ էր պուլկարուհին։

— Ա՛խ, Սթէֆանքա՛, ի՞նչ խօսիմ... ատիկա անկարելի է, նկատել տուած էր Մաթոս Ախպար։

— Պատճառը։

— Որովհետեւ... կարգուած եմ ու զաւակներ ունիմ։

— Ո՛ւր եմ...

— Հայրենիքս։

— Ո՛ւր է բու հայրենիքը։

— Մոյշ։

— Շտու հեռո՞ւն է։

— Շա՛տ, շա՛տ հեռու է։

Այս դառն խօսակցութենէն ետքը, Սթէֆանքա քաղքի ելաւ ու քովի սենեակը մտաւ։

Մաթոս Ախպար մինակ մնաց։

Հակադէմ ու քաղցր զգաւար մը անոր գանգին տակ կը լվտար ու կը զառնայէր հոգեւոյն թով մեղակ էութիւնը։ Աչքին կը պատկերանային կինն ու զաւակները եւ Սթէֆանքա...

Ի՞նչ ընէր... ի՞նչ ընէր։

Բառերէն մը Սթէֆանքա ախտէի մը վրայ երկու սուրճի գաւաթ դրած ներս մտաւ ու Մաթոս Ախպարին հրաւիրեց ըստաւ։

Սթէֆանքա Մաթոս, շուտով խմէ՛ սուրճը ու գնա՛, Դուսն տղամարդ ըլլալէ հետո եւ։ Ես լալկան մարդ չիմ ուզեր...

Մաթոս Ախպար նորէն աստուած... բայց այս անգամ իր մեղկ ու թոյլ նկարագրի երեւոյթն էր որ զազանական կրքի մը բոլոր ուժով, բոլոր թափով պատկերուեցաւ կերպարանքին վրայ ու խեղդեց անոր հոգեւոյն ճիւղը։

Ու Մաթոս Ախպար ինքնիրմէ ելած վիճակի մը մէջ բացազանչեց։

— Ենո՞ւք իմ չեն, Սթէֆանքա՛, դուսն ես իմ։

— Ուրե՞նք... հարցուց Սթէֆանքա կանաչի նենգամարմնամբ մը։

— Կինս ու երկու զաւակներս։

Սթէֆանքա երկար ու հանգիստ չունջ մը առաւ։ Իր կրկնեւեղութիւնով պատկերացուած ձեւակերպութիւնները զեղեցիկ դեր կատարած էին։

— Ուրե՞նք... պիտի պատկերինք, չէ՞, նկատել տուաւ Սթէֆանքա։

— Մեր քահանան չընդունիր, մրմնջեց Մաթոս Ախպար։

— Է՛հ, ի՞նչ հոգ կրնես, մեր քահանան ամենա՛յն սիրով կընդունի։ Միմիկ՝ պատկը՝ պատկ չէ։

Մաթոս Ախպար անզուսպ հատալանք մը քաշեց ու մրմնջեց։

(Շարունակելի)

հակառակը կըսէ նամակագիրը, մեր քաղաքի թուրքերուն մեծագոյն մասը մակեդոնական ապստամբներուն գէտ կռուելու գացած են եւ որոնք որ հոս կը գտնուին հայոց հետ շատ քաղցրութեամբ կը վարուին, որպէս զի ասոնք ալ չը միանան ապստամբներուն, ինչ որ մեծ չփութեամբ կենթարկէր Դուստը, ընդհանուրին ծանօթ ըլլալով Ռոստոմովի հայոց քաջութիւնը»

Նոյն թերթին Անիէ կը հաղորդեն թէ Տ. Կ. Պատմաճեման Բանասէրի խմբագրողը երկու ամիսէ ի վեր Անի կը գտնուի հայ ճարտարագէտի մը հետ, ճշդած է շատ մը արձանագրութիւններ, որոնք սխալ ընդօրինակուած էին ցարդ Անիի այցելող խուզարկուներէն, կարեւոր գիւտեր ըրած է, որոնք կոչուած են հայոց պատմութեան մէջ նոր թուական մը բանալու:

Ի խ թ Ա Ր

Էլան կազմած պետէիին հօտեմէ միշտ օլան միւրիւ վէթու ապօնէիքիմիզ՝ սէնէի հալիէնին տօգուզընը ալընտս պուլընորըմը զը տէր խաթրը իտէրէք, պիւթէէիքի պօրճարընը էտէմէի. տիրէր:

ՀԱՎԱՍՏԻՍԱԹ

Թ Ի Ի Ր Ք Ի Ա

Աժանս Պիշկար վիէննտան սեպտ. 22 թարիխէ շու մաալտա պիր թէլէկրաֆ ալմը տիր:

«Աւստրիա խարիճիէ նազըը գօնթ Կօլուխովսքի վէրուս խա. րիճիէ նազըը գօնթ Լամատօրֆ պէյնինտէ Մուրցընտիկտէ վուգու պուլան սօն միւզէքէրէ սէմէրէսի օլմագ իւզրէ, Աւստրիա վէրուս տէվէթլէի Սթանպօլտաքի էլիլիլէրինէ ալըն մաալտա վէ սուրէթի աթիէտէ թէլէկրաֆար քէշիտէ իթտիրէր:

«Պու սէնէնին իթիտալարընտա Աւստրիա վէրուս տէվէթլէրի թարաֆընտան թէրթիպ օլընուպ. տէ՛ իճրասը միւշքիւլթա ուղ. րամըլ օլան իսլահաթ ճէտվէլի իւզրէ ասալիշ հիւքմ իթտիրմէք իշիւն հէր իքի տէվէթին սէպաթ. լէ ըսրար իթմէքտէ օլտըվարընը Պապը Ալիլէ պէյան էթմէնիքի ա. խիւրէն թափսիէ իթմիշ իտիր:

Ձիրա ճիտտի օլարագ պիր թա. րաֆտան ինթիլալ գօմիթալարը իւշ վիլայէթլէրաէ խրիսթիան է. հալինին իսլահաթըն իճրասընա մուսվէնէթ իթմէսինէ հէրնէ գա. տար մանի օլտուլար իսէտէ՝ տի. կէր թարաֆտան տալի Պապը Ա. ինին թալին իթտիկի իսլահաթ մէմուրարը արդու օլընուլը իւզ. րէ իշէ միւշաշէրէթ իթմէտիլէր վէ կէօսթէրիմիշ օլան թէտպիր. լէրէ ակեհաճ օլամատըլար:

Իքի մուսզգամ տէվէթլէր վէր. միշ օլտըվարը գարարը գաթի իւզրէ Պապը Ալիտէն գապուլ օ. լընան մէզքիւր իսլահաթըն իճ.

րասընա սէպաթ վէ ըսրար իթ. մէքտէ օլտըվարընը պիր տէֆա տալի կէօսթէրիմիշ օլմագ իւզրէ՝ հէր իքի տէվէթ գօնթ օլմագ վէ թէֆ. թիշ իշիւն տահա պիր միւնասիպ թէտպիր իթթիլալ իթմէք պա. պընտա պէլիլէրինտէ իթթիլալ հասըլ իթտիրէր:

Պու խուսուստա թալիմաթը էն գարիպ գապուլ իտէճէքսինիզ:

Վազասա հէր ին գառար իքի տէվէթլէր Պապը Ալիլին հո. գուզընը վէ աւըլ չէթիլէրին ուշ. կուսըլըլըլարընը գապը ուշ քէս ղիւր իրմէք սէլաիլիլէրինի քսըրը իւլքսէ, տիկէր քուրաֆտան սիշ քիւնէրիլի էհալի իւզրիլինէ իճրա օլընան րէգէրգարը քէրմ իտէմէ. յիզ:

«Պիւստէն ալէյիշ շու մուշիպի րէկսիւշ հառիսէրէ գուրպան կիտէնէրէ իմտաաա եթիլմէք ի. քի տէվէթլէր վաճիպէի գիւմէք աաաա իտէրէր, վէ պալաաա գիքը օլընան քալիլալար իմասըրէր. վէրանէ մուշալէնէր իշիւն իգրի գաաընը սիգէ իշար իտէճէքլէր վէ պուշ քէտպիրլէ պիվայէ գալմըլ օ. լան պէտպալաա էհալիլին օճագ լարընա ալիւք իրմէրիլինէ վէ էհալմըլ իսաէ. քիլիւք վէ մէք. քէպիլիլինին իմաաընա էարտըլ օլաճագ տըր:

«Պէտպալաա վիլայէթլէրտէ սա. ու իգտաաաթլարը սալէսինտէ ա. սալիշին իպգա վէ պէրտէվաճ օ. լաճագընա Աւստրիա վէրուս տէվէթլէրի իւմիւվար օլտըվարը կիպի, մէնֆաաթը խուսուսիլէ. րինի կէօգէթմէքսիլիլ վէրիլէն նտսիհաթլար մէնֆաաթտար օլտն թարաֆլարտան գապուլ օլընա. ճագընա գաւնի օլմուշար տըր:

«Հաճէթլիլի իմէրաթլարընէ միւր իւզրէ, պալաաա գիքը օլընաա. րը ալըն րուս րէֆիգիլիլ տալի գապուլ իթմիշ օլուպ, աւընիլ պիլ իսթիշարէ՝ միւթապսգաթ հասըլ իթտիքտէն սօնրա՝ թիւրք հէ. քիւմէթինէ թէպիլիլ իթմէիլ թափիլ օլընըր:

«Պապը Ալիլին ալտըը մա. լիւսաթլարա կէօրէ, սեպտ. 14 տէն պէրու Պուկարիտան պիր չօգ չէթէրէ Սէրէզ սանճագընա կիրմիշ վէ պիր գաշ միւսատէմէ լէրլէ մաշվ օլմուշար:

«Սէլանիքտէն րէսմի թիւրք թէլէկրաֆընա պիւսէն, Պուկար չէթէրի Պուկարիտան կէլուպ Նէվրօքը, Ճուսաա վէ Պաքթիթ չէթիլէրին իւզրիլինէ հիճուճ իթ. միշէր, չօգ հէրլէրտէ թէլէկրաֆ թէլէրիլինէ րէսմիշէր վէ տիւսմիթ պօմպալարը իլէ պազը մաշէլլէրէ աթէշ վէրմիշէր. ֆազաթ ասըր գօմիթալարըն պիր գըսմընը թէ. լէֆ իթմիշ վէ գալմըն ասաթթ. մըլ:

«Սըթիպտէն րէսմի թիւրք թէ. լէկրաֆընա նագալէն, Գալինա գաղաաընտա իսթէրշօֆ ճիվա. րընտա աթէրլէր պիր չէթէ իլէ

վուրուշուպ, գօմիթաճըլարտան 100 քիշիի գաթլ իթմիշէր:

Տիկէր պիր չէթէ Օհրիտա գա. զաաընտա Պալգանիլէշան նաճ մաշէլտէ վուրուշուշ. վէ չէթէ. նին րէլիսի վաաիլ Բէթրուվ տիկէր ալթըր գօմիթաճըլարլէ էօլմիշէր:

ՏԱԽԻԼԻԷ

Բիլօ մանաստըրընտան սեպտ. 22 տէ վէրիլէն մալիմաթա պի. Նաէն, հէնիտէն 700 քիշի թիւր քիտաան գաշուպ օլալա իլթիճա իթմիշէր: պազը վապի հաճ իտէն գաաընլար րէք սուզիլիլ հալտէ ի. միշէր:

Տիլիլիէ նագրըր պուշարա տալի նաֆագա վէրիլմէսինի վէ խաթաաա թապիպ կէօնտէրիլ. մէսիլի էմը իթմիշ տիր:

«Սեպտ. 21 տէ Պուկար սի. նօրնա եագըն, Տէմիր-Գառու էամ մաշէլտէ, Բիլօ մանաստը. րընա գարըր, սարար թիւրք աս րէրլէրիլ իլէ պիր միւսատէմէտէ պուլընտըլար: Ասլալաաա պիր գաշը միւսատէմէտէն սօնրա Պուլ կարա սիւրընա կէլիլիլինտէ պուկար սաքէրինտէն տէրտէթ օլընտըլար վէ սիւհալարը ալընտըլ:

«Ֆէխամ. Բէնս ֆէրտինա. տըն վալիտէսի րէլիսէս Գիլմաա. թին քիւշիլ րէլիսէր իլէ Սօֆի. ալա ալտէթ իթմիշէր տիր:

Ս Ը Ր Պ Ի Ա

Սերպիա վիւրէլա րէլիսի Մ. Ավագուճովիշ գապիլէնին իսթի. ֆաաըր վէրմիշ օլուպ, գրալ Բէթ. րիաէն իսթիֆանաա գապուլ օ. լընմըլ օլաղլէ, Սթանպօլ Սըրպ էլիլիսի Մ. կրուիշ հէնի գապիլնէ թէլէրիլինէ տալէթ օլընմըլ տըր:

«Նիշտէ թուլթուլալ մուհա. քէմէ օլաէ գապիլթլէրէ թալին օ. լընան ճէգալար իսթիլալա սէպէ պիլիլթ վէրմիշ տիր, Գրալ Ալթ սանտըր գաթլ իտէն թարաֆ ճէ. վուլարը խաթիֆ աաա իտէլօր, տիկէր թարաֆ սղըր կէօրիլօ, մուպալէնէթին թէսքիլիլ իշիւն, գաւնիլաթա կէօրէ՝ գրալ մաշ. րիւսէրին ճէգալըն աֆվ իտէք իմիշ:

ՄԻԻԹԷՆԷՎԼԻԹԷ

Ձար վէ իմէրաթօր Յրանց Եօգէթ Միտիլիկտէ սուրէ. թի սաթմանէտէ եթրտիլէ. րին տէֆաթլէ տէրաղուշ իթ տիքտէն օրա, Ձար վէտալա. չըպ Տարմաթաա կիթմիշ տիր:

«Ալմանիա հէնի ուսուլ թօ. լարլէ օրտուսընը գուվվէթլէշտիր. մէք իշիւն գարար վէրմիշ տիր, Գրուր ֆապրիգասը պու հէնի թօլալըն ինչուսընա պաշլաճը տըր: Պուստան մաաաա հիլիւ. մէթ Բալխսթապա թագտիմ իտէ:

ճէկի ճէտվէլլէ սիւրլար իւզրիլինտէ 10000 տաքէր տահա արիլըրլէ:

Մաաըր թէթլիլ իտէճէք տիր, Ձին կազմալարըն եագտըգ. լարը իւզրէ, Բուսար Ձին մէմա. լիթիլտէ մուհալէպէ հազրըր. զընտա օլուպ, հէր կիւն Բօրթ. Սթիլուրա տաքէր վէ ճէ պէսնէ թա. չըմագտա տըրլար, Գէգա Ման չուրիտա՝ վէ Լիւա Եանկաա րուս աաքէրի կիւն պէ կիւն արթմագ. տա արի:

«Վուսիլ. Թանկաա ըսեանա հազըրլըգ կէօրիլալիկի «Թալ. մըղաա պիլտիրիլմիշ տիր:

ԿԱՐԵԻՈՐ ԱՄԵՆ ԸՆՏԱՆԻԲԻ

Ձգեստեղէններ ներկող եւ կեդտեր ու արատներ մաքրող Տ. Տ. Վ. Սօր. լուլի եւ իվ. Բէթրօֆի ծանօթ գոր. ծարանին Վառնայի մասնաճիւղը կը գտնուի Ձար-Պօրիս փողոցը նախկին շաքարատան տեղը:

Շօգիթ կը ներկէ եւ դեղերով կը մաքրէ սիտաքսէ թիկնոցներ, Վիսա. մետաքսեղէն, րըգեղէն կամ րամպա. կախառն կերպասներ, արանց կանանց եւ տղայոց հագուստներ, ճեպնոցներ, վերալիւսներ, պլուզներ, անձրիւս. նոցներ, րըգէ եւ րամպալէ յանսձ. ներ, գիւճան, շալագ, վարագոյր ծածկոց եւայլն:

Ուրիշ տեղերէ թող զրկեն մեզ եւ մեք գործադրելով կը վերադարձնենք:

Նոյն խանութի մէջ կը ծախուին հիւսած ապրանքներ, ինչպէս գուլ. պաներ, ֆանէլա, թիւթ, հալլու. եւն. Նաեւ ընտիր հոտեղէն, օ սը ֆօլօն:

Ներկայացուցիչ Մ. ՆԵՏԲՈՎ

ԹԻԱՊԱՐՏ ՈՒՋՈՂՆԵՐՈՒՆ

Պուկարահայ կարեւոր քաղաքները գտնուող մեր գործակալներուն արդէն զրկած ենք պէտք եղած քանակու. թեամբ ԹիւԱՊԱՐՏԻ Բ. հատընէն նոյն. պէս զրկած ենք Գահիլէ. Աղէքսան. քիւնա եւ Բանթալիցա: Ուստի ստա. նալու համար պէտք է դիմել րացի Խաաալիի խմբագրութենէն հետեւեալ անձերուն:

Թուսուլ, Տ. Սալիլա Մանուկեան
Ֆիլիպէ, Գրիգոր Թիլիլիսեան
Սօֆիա, Ասատուր Մկրտիչեան
Պուրկալ, Արտաշէս Հարենց
Սիլիսդրէ, Արթուր Սարգիսեան
Շուսալ, Ասլան Տօնիկեան
Քօնսթանցա, Միսակ Մէլիքեան
Գահիլէ, Կարապետ Էրզնկացեան
Աղէքսանդր, Ստեփան Մազմանեան
Նաեւ քանի մը օրէն մեր չըլուս գործակալին միջոցաւ ալեք եղած քանակութեամբ ԹիւԱՊԱՐՏԻ Բ. հա. տըր պիտի ստանան

Կալաք, Տ. Ղեւոնդ քին. Փափազեան
« Գրիգոր Յակոբեան
Սուլիան, Արփիար Մարգարեան
Պուրէշ, Օնիկի Փափազեան
« Բ. Պապէրճեան
Պարիլ, Ստեփան քին. Կիլիլեան
Իսկ Ամբրիկայի մեր յարգոյ գործա. կալներէն ու քարեկամներէն ներողու. թիւն կը խնդրենք իրենց ապալան. քին մինչեւ ցարդ ուշացած ըլլալուն համար: Այս յապաղման պատճառն է քօթի ծախքին տարապայման ծան. րութիւնը (հատին 50 սանդիմ) եւ տեղոյս չօգենաալին գործակալու. թեանց ուղղակի Ամբրիկայի համար սնտուկ չընդունելը: Ուստի ստիպ. ուած ենք գրեթէ ծանօթ ճամբորդի մը միջոցաւ զրկել որ քանի մը օրէն յետոյ հոսկէ ճամբայ պիտի ելնէ:

Печатница Взаимность Вара.

Одговорник Н. Драгула